

جذب دانشجوی مجازي بدون زیرساخت‌هاي لازم

بیش از 22 هزار دانشجوی مجازي در دانشگاه‌هاي کشور تحصیل می‌کنند ...

بیش از 22 هزار دانشجوی مجازي در دانشگاه‌هاي کشور تحصیل می‌کنند

جذب دانشجوی مجازي بدون زیرساخت‌هاي لازم

براساس قانون قرار است تا پایان برنامه پنجم توسعه کشور، ظرفیت پذیرش دانشجویان رشته‌هاي مجازي حداقل تا سقف 25 درصد ظرفیت فعلي افزایش یابد؛ گرچه افزایش رشته‌هاي مجازي می‌تواند بخشي از بار سنگین نظام آموزش عالي خصوصا در حوزه پذیرش متقاضیان تحصیلات تکمیلی را کاهش دهد، اما هنوز امکانات آموزشی دانشگاه‌ها، پاسخگوی الزامات متعدد سیستم « آموزش الکترونیکی» نیست.

شکي نیست که مجازي شدن آموزش‌هاي دانشگاهي در صورت تحقق کامل آن می‌تواند هم در هزینه و هم در وقت دانشجویان صرفه‌جویی کند؛ یعنی تصور کنید به جاي این‌که برای پذیرش چند هزار دانشجو، چند ساختمان آموزشی مناسب و سایر هزینه‌هاي هنگفت تحصیلی بر نظام آموزش عالي متحمل شود، می‌توانیم با استفاده از فناوری‌هاي روز جهان همچون اینترنت و تاسیس کلاس‌هاي مجازي، هم هزینه‌هاي دانشگاه را کاهش دهیم و هم دانشجو با صرف زمانی کمتر و هزینه‌هاي آموزشی پایین‌تر به ادامه تحصیل بپردازد.

آمارهاي وزارت علوم می‌گوید: هم‌اکنون بدون‌توجه به تعداد اندک دانشجویان مجازي حاضر در دانشگاه آزاد، بیش از 22 هزار دانشجوی مجازي در دانشگاه‌هاي کشور تحصیل می‌کنند؛ البته قرار است که در سال 91 ظرفیت پذیرش دانشجویان مجازي، افزایش چشمگیری داشته باشد و براساس گفته‌هاي مسئولان وزارت علوم، امسال مجوز 20 واحد دانشگاهي متقاضی برگزاری دوره‌هاي مجازي نیز صادر خواهد شد.

در حال حاضر نحوه پذیرش دانشجوی مجازي در کشور به شکل فراگیر است. در واقع دانشگاه‌هایی که از سوي وزارت علوم برای پذیرش این نوع دانشجو مجاز شناخته می‌شوند، با توجه به ظرفیت‌هاي اعلامي از طریق فراگیر و در واقع بدون کنکور، دانشجویان مجازي پذیرش می‌کنند.

در این نوع پذیرش، هر دانشجو بعد از این‌که توانست واحدهاي ترم اول را با نمرات قابل قبول بگذراند، رسماً به عنوان دانشجو در همان رشته ادامه تحصیل خواهد داد. اما این میل به افزایش ظرفیت پذیرش دانشجویان مجازي در سال جدید در حالی مطرح می‌شود که هم‌اکنون موانع بسیار عمده‌اي در راه افزایش رشته‌هاي مجازي در دانشگاه‌ها وجود دارد که شاید مقدماتی‌ترین و ساده‌ترین مانع آن، سرعت پایین اینترنت در ایران باشد.

تحصیل در رشته‌هاي مجازي و هدفمند بودن این سیستم آموزشی مستلزم آن است که دانشجو از طریق صوت و تصویر در جریان برگزاری يك کلاس مجازي با استاد خود و مجموعه آموزشی در ارتباط باشد؛

اما پهنای باند اینترنت در ایران برای انتقال صوت و تصویر به هیچ وجه مناسب نیست؛ به گونه‌اي که هم‌اکنون ایران در صدر فهرست کشورهای ارائه‌کننده اینترنت کم سرعت قرار دارد و حتي مطابق آمارهاي سایت معتبر «نت ایندکس»، کشور ایران از نظر سرعت متوسط دانلود اینترنتی میان 168 کشور جهان در جایگاه 167 قرار دارد.

به بیان دیگر، وقتی حتي بسیاری از دانشجویان غیرمجازي برای ثبت‌نام واحدهاي درسي در وب‌سایت‌هاي دانشگاهي‌شان نیز با مشکل عمده مواجه می‌شوند، سخن از انتقال بی‌دغدغه صوت و تصویر و همچنین برگزاری يك کلاس مجازي بی‌دردسر و بدون قطعی اینترنت، با ابهام‌هاي زیادی مواجه است. علاوه بر آن، آموزش مجازي در دانشگاه تنها به معنی حضور نیافتن دانشجو بر سر کلاس درس نیست؛ بلکه وجود حداقل يك کتابخانه دیجیتال معتبر و غني برای استفاده این دسته از دانشجویان و همچنین ارائه منابع دروس کاربردی و مطابق با علم روز دنیا، از جمله بنیادی‌ترین پایه‌هاي این سیستم نوین آموزشی است که البته جاي خالی آن در اغلب واحدهاي مجازي دانشگاه‌هاي ما احساس می‌شود.

در حقیقت، دانشگاه‌هاي مجازي باید با تجهیز کتابخانه‌هاي دیجیتال، در دسترس بودن آنلاین استادان و نیز در اختیار قرار گذاشتن منابع علمي روز دنیا، نیازهاي علمي این دسته از دانشجویان را برطرف کنند؛ زیرا در غیر این صورت، کیفیت آموزش رشته‌هاي مجازي

و حتي اعتبار مدارك صادر شده از سوي دانشگاه‌هاي مجري دوره‌هاي آموزش الكترونيكي، محل بحث و ابهام جدي خواهد بود.

وزارت علوم چه مي‌گويد

افزايش رشته‌هاي مجازي دانشگاه‌ها بدون پشتوانه و زيرساخت‌هاي ضروري، خطر افت كيفيت آموزش و بالا رفتن كم‌سودها را افزايش خواهد داد.

حسين نادري‌منش، معاون آموزشي وزارت علوم، تحقيقات و فناوري درخصوص نگراني‌هاي پيش آمده درباره افزايش رشته‌هاي مجازي به جام‌جم مي‌گويد: در دولت دهم، رشد آموزش‌هاي مجازي رشته‌هاي دانشگاهي را متوقف كرديم و از اين به بعد نيز رشد هدفمند را در دستور كار خود قرار داده‌ايم؛ به همين منظور نيز كميتي‌اي براي تدوين آيين‌نامه‌هاي آموزش رشته‌هاي مجازي تشكيل داده‌ايم كه به امضاي وزير علوم هم رسيده است و بزودي نيز اين آيين‌نامه به مراكز آموزش عالي ابلاغ خواهد شد.

وي مي‌افزايد: درخصوص افزايش ظرفيت رشته‌هاي مجازي دانشگاه به دنبال رشدي هستيم كه علاوه بر كميت، به كيفيت نيز توجه شود و بنابراين الان به دنبال اين هستيم كه با تعيين استانداردها، ضوابط و مولفه‌هاي دقيق در حوزه آموزش‌هاي مجازي، از توانمدي‌هاي آموزشي کشور استفاده كنيم و كيفيت اين سيستم آموزشي در کشور را ارتقا دهيم.

نادري‌منش با بيان اين‌كه هم‌اكنون بر كيفيت آموزش‌هاي مجازي رشته‌هاي دانشگاهي نظارت جدي مي‌شود، خاطرنشان مي‌كند: اميدوارم كه با راه‌اندازي هرچه سريع‌تر «شبكه ملي اينترنت» سرعت پهناي باند اينترنت در کشور افزايش پيدا كند تا در آن صورت، آموزش مجازي رشته‌هاي دانشگاهي با كيفيت بالاتري انجام شود.

در همين خصوص ابوالفضل حسني، مديركل دفتر گسترش آموزش عالي وزارت علوم نيز به جام‌جم مي‌گويد: هم‌اكنون مشكل خاصي براي افزايش كمّي رشته‌هاي مجازي نداريم و زيرساخت‌هاي اين امر نيز در حال حاضر در کشور ما وجود دارد؛ گرچه قبول دارم كه مثلاً تا دو سه سال قبل، زيرساخت‌هاي ارتباطي کشور مثل اينترنت براي آموزش‌هاي مجازي مناسب نبود، اما در حال حاضر ديگر با مشكل چندانّي براي اين كار مواجه نيستيم.

وي با بيان اين‌كه اعتبار مدارك رشته‌هاي مجازي دانشگاه‌ها مشكلي ندارد، عنوان مي‌كند: ما معتقديم برخلاف صحبت‌هايي كه مي‌شود، اعتبار رشته‌هاي مجازي در دانشگاه‌ها مشكلي ندارد و حتي برخي از فارغ‌التحصيلان كارشناسي ارشد كه در دوره‌هاي مجازي درس مي‌خواندند، در آزمون دكترّي امسال هم پذيرفته شده‌اند.

حسني درخصوص كيفيت آموزش‌هاي مجازي رشته‌هاي دانشگاهي نيز تصريح مي‌كند: مجري آموزش‌هاي مجازي دانشگاه‌ها، عمدتاً دانشگاه‌هاي دولتي مادر و پيام نور در کشور هستند كه به همين دليل از جهت كيفيت آموزش و همچنين منابع دروس رشته‌هاي مجازي در سطح مطلوبي قرار داريم و البته همواره به دنبال ارتقاي كيفيت سطح آموزش دوره‌هاي مجازي هستيم و در كل فكر مي‌كنم با توجه به وسعت کشور، نياز جامعه براي ارتقاي دانش و افزايش بنيه علمي شاغلان و همچنين استفاده از پتانسيل‌هاي علمي داخل و خارج از کشور، بايد آموزش‌هاي مجازي در کشور را افزايش دهيم.

آموزش سنتي يا مجازي، مساله اين است

بسياري از كارشناسان آموزشي بر اين باورند كه تا وقتي زمينه‌ها و زيرساخت‌هاي آموزش‌هاي مجازي در دانشگاه‌ها فراهم نشود، توسعه رشته‌هاي مجازي نه تنها دردي از سيستم آموزش عالي كم نمي‌كند، بلكه حتي ممكن است طيف عظيمي از دانشجويان در معرض آموزش‌هاي كم‌كيفيت و غيركاربردي قرار گيرند. در واقع، هدف عمده از آموزش‌هاي مجازي در دانشگاه، استفاده بهينه و حداكثري از منابع است؛ حتي در آموزش‌هاي مجازي انتظار اين است كه در صورت اجراي دقيق آموزش‌هاي الكترونيكي، عملکرد علمي دانشجويان و خروجي‌هاي اين سيستم، درخشان تر از سيستم‌هاي آموزش مبتني بر روش‌هاي سنتي باشد، اما اگر انگيزه آموزش مجازي رشته‌هاي دانشگاهي، تنها به منظور «آموزش براي آموزش» محدود شود، آن‌گاه در چنين شرايطي شايد همان سيستم آموزش‌هاي سنتي با حضور فيزيكي بر سر كلاس درس و دانشگاه، بسيار مفيدتر از آموزش‌هاي نيم‌بند دوره‌هاي مجازي باشد.

از سوي ديگر، يكي از عمده خطراتي كه سيستم‌هاي آموزش مجازي در دانشگاه‌هاي جهان را همواره مورد تهديد قرار مي‌دهد، خطر حمله هكرها به فضاي آموزش‌هاي مجازي است، كه بايد از سوي مسئولان آموزش عالي کشور براي حل اين مشكل تمهيدات لازم انديشيده شود.

امين جلالوند / گروه جامعه